

TARTALOM

BEVEZETÉS	9
I. KISTÁJAK, MIKRORÉGIÓK RÉGÉSZETI KUTATÁSÁNAK FONTOSSÁGÁRÓL	11
II. A KIS-SZAMOS VÍZGYŰJTŐJÉNEK FÖLDTANI ÉS TERMÉSZETFÖLDRAJZI JELLEMZŐI. NYERSANYAGFORRÁSOK	14
II.1. A Kis-Szamos vízgyűjtőjének földtana	14
II.2. A Kis-Szamos vízgyűjtőjének domborzata és hidrográfiai arculata	15
II.3. Nyersanyagforrások	22
III. A KIS-SZAMOS-MIKRORÉGIÓ RÉGÉSZETI LELŐHELYEINEK KATALÓGUSA (3/4–12/13. SZÁZAD)	24
III.1. Ajton – Faluközpont	24
III.2. Ajton – 83., 84., 116., 121., 126., 160. és 316. számú telkek	24
III.3. Ajton – Lab/Láb	25
III.4. Ajton – Deasupra Morii	25
III.5. Ajton – Lacul lui Moțu	25
III.6. Ajton	25
III.7. Ajton	25
III.8. Apahida – Republicii utca	26
III.9. Apahida – I. sír	26
III.10. Apahida – II. sír	27
III.11. Apahida – „III.” sír	27
III.12. Apahida	27
III.13. Apahida – Rettegi-telek (1880)	28
III.14. Apahida – Község területe	28
III.15. Apahida	28
III.16. Apahida	28
III.17. Báboc – Grecea/Cetatea de Jos/Șanțul Grecilor	29
III.18. Báboc – Fundul Tertiuilor	29
III.19. Báboc – Falu területe	29
III.20. Bodonkút – Valea Puturoasă	30
III.21. Borsaujfalu – Știrbei	30
III.22. Cege – 41. telek	30
III.23. Cege – Tistașului völgye – Hrube/Sub Hrube	31
III.24. Cege – La coada lacului	31
III.25. Cege – Valea Mileului	31
III.26. Dés – Szamos-híd	32
III.27. Dés	32
III.28. Dés – Város területe	32
III.29. Dés környéke – 1. lelet	32
III.30. Dés környéke – 2. lelet	32
III.31. Dezmér – Tăușor	33
III.32. Diós – Falu területe (?)	33
III.33. Diós – Falu területe	33
III.34. Doboka – Branistye/Braniște	34
III.35. Doboka – Vár (I–III. térség)	35
III.36. Doboka – Vár, IV. vártérség	36
III.37. Doboka – Alexandru Tămaș kertje	38
III.38. Doboka – Boldogasszony/Boldágă	38
III.39. Doboka – Fellecvar	38
III.40. Doboka	39
III.41. Doboka – Fellecvar-szórvány	39

III.42.	Egerbegy.....	39
III.43.	Fejérd – Falu területe.....	39
III.44.	Felsőzsuk – Râtul Boilor/Tetarom III, I. leőhely.....	41
III.45.	Felsőzsuk – Râtul Boilor/Tetarom III, II. leőhely.....	41
III.46.	Felsőzsuk – Râtul Boilor/Tetarom III, III. leőhely.....	43
III.47.	Felsőszamos – Fărcaş/Farkas-hegy.....	43
III.48.	Füzesmikola.....	44
III.49.	Gyalu – „Disco Club.....	44
III.50.	Gyalu – <i>Castellum</i> területe.....	45
III.51.	Gyalu – Község területe (1).....	45
III.52.	Gyalu – Község területe (2).....	45
III.53.	Györgyfalva – Bisericuă/Kistemplom.....	46
III.54.	Györgyfalva – Valea Mare/Vér-völgy.....	46
III.55.	Isztolna – Podurile Domneşti.....	47
III.56.	Jegenye – Buta halma/Movila lui Buta.....	48
III.57.	Kajántó – 15. buszmegálló – 8. terepfelület.....	49
III.58.	Kajántó – Tölgyes-domb/Tulghes.....	49
III.59.	Kajántó – Tölgyes-domb/Tulghes középső része (5. terepfelület).....	49
III.60.	Kajántó – Márton gödre/Groapa lui Marton (3. terepfelület).....	50
III.61.	Kajántó – Pallag/Polog (7. terepfelület).....	50
III.62.	Kajántó – Cătun.....	50
III.63.	Kályán – Dijmaşi.....	51
III.64.	Kályán – Ferma Largă, GuraVăii.....	51
III.65.	Kendilóna.....	52
III.66.	Kide – Református templom.....	52
III.67.	Kisbács – Kultúrotthon/Căminul Cultural.....	53
III.68.	Kisbács – Bácsi-torok/Baştărau (Menedékház/Cabană), 3. terepfelület/Obiectivul 3.....	53
III.69.	Kisbács – D-i terasz/Terasă, 4. terepfelület/Obiectivul 4.....	54
III.70.	Kisbács – 171/A. szám.....	54
III.71.	Kisbács – Strada Nouă/Új utca.....	54
III.72.	Kisbács – É-ra levő domb.....	55
III.73.	Kisbács – Falu területe.....	55
III.74.	Kisbács.....	55
III.75.	Kolozs – Györgerk/Ghiurbărc.....	55
III.76.	Kolozs – La Iulia.....	56
III.77.	Kolozs.....	56
III.78.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Kálvária (Calvaria.....	58
III.79.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Porţile de Fier/Vaskapu utca.....	60
III.80.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Monostori út – Govora/Templom utca (B11) – Câmpului/Mező utca 9–19. (Kaufland bevásárlóközpont).....	60
III.81.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Monostori út 204. szám.....	61
III.82.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Monostori út 152. szám.....	61
III.83.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Valea Popii.....	61
III.84.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – La Stăvilă/Gát.....	61
III.85.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – I. Rákóczi György emlékoszlop.....	62
III.86.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Dealului/Domb utca.....	62
III.87.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Város területe (1).....	62
III.88.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Város területe (2).....	62
III.89.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Város területe (3).....	62
III.90.	Kolozsvár – Kolozsmonostor – Város területe (4).....	62
III.91.	Kolozsvár – Agrártudományi és Állatorvosi Egyetem területe/Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară.....	62
III.92.	Kolozsvár – Moldovei/Garibaldi utca, Vízművek, Z zóna.....	62
III.93.	Kolozsvár – Clinicilor/Mikó utca.....	62
III.94.	Kolozsvár – Jupiter/Göncöl utca.....	63
III.95.	Kolozsvár – Libucgát/M. Eminescu utca.....	63
III.96.	Kolozsvár – Memorandumului/Unió utca.....	63
III.97.	Kolozsvár – Fótér/Piaţa Unirii.....	63
III.98.	Kolozsvár – Deleu/Barátok utca.....	65

III.99. Kolozsvár – Ferdinand/Híd utca	65
III.100. Kolozsvár – Petófi/Avram Iancu utca (30. és 42. telek).....	66
III.101. Kolozsvár – Farkas/M. Kogălniceanu utca 23. szám – Református templom	66
III.102. Kolozsvár – Baba Novac/Bethlen utca	66
III.103. Kolozsvár – Ștefan cel Mare/Hunyadi tér.....	66
III.104. Kolozsvár – Horea/Ferenc József út – Szamos-híd.....	67
III.105. Kolozsvár – Horea/Ferenc József út – Kereskedelmi Kamara	67
III.106. Kolozsvár – Alsóvárosi Református Kétágú Templom (Argeș/Csere János utca 24. telek)	67
III.107. Kolozsvár – Szántó/Muncitorilor (régiben: Plugarilor) utca	68
III.108. Kolozsvár – Zápolya/gen. Traian Moșoiu (régiben: Dostojevski) utca	68
III.109. Kolozsvár – Fluturilor/Pillangó utca	69
III.110. Kolozsvár – Kalevala/Semenicului utca I. temető	69
III.111. Kolozsvár – Kalevala/Semenicului utca II. temető.....	70
III.112. Kolozsvár – Heltai utca 28. szám.....	70
III.113. Kolozsvár – Györgyfalvi/Nicolae Titulescu út	70
III.114. Kolozsvár – Békás-csermelyek összefolyása (Mezőgazdász Ház)/Becaș – confluența pâraielor (Casa Agronomului)	70
III.115. Kolozsvár – Békás-csermelyek összefolyása/Becaș – confluența pâraielor	71
III.116. Kolozsvár – C. Coposu/Nagy Lajos király–Porumbului/Kőrösmező utcák kereszteződése	71
III.117. Kolozsvár – Vasútvonal.....	71
III.118. Kolozsvár – Városi telek kertje (1808).....	71
III.119. Kolozsvár – Város területe (1).....	71
III.120. Kolozsvár – Város területe (2).....	71
III.121. Kolozsvár – Város területe (3).....	71
III.122. Kolozsvár – Kardosfalva – Téglagyár/Țiglarie	72
III.123. Kolozsvár – Meleg-völgy/Fânașelor	73
III.124. Kolozsvár – Szamosfalva	76
III.125. Kolozsvár – Szamosfalva	76
III.126. Kolozsvár – Szamosfalva – Palocsay-kert.....	76
III.127. Kolozsvár – Szamosfalva – Repülőtér/Aerodrom	76
III.128. Kolozsvár – Szamosfalva – Falu Ny-i része (I–VIII. halom)	76
III.129. Magyarfenés – Pad/Kiserdő.....	77
III.130. Magyarköblös – Valea Izvoarelor, Gavrilă Catoi kertje.....	78
III.131. Magyarköblös	78
III.132. Magyarpalatka – Tag/Coastă	79
III.133. Magyarpalatka – Sub Pădure/Erdőalja vagy Chesăul Mare	80
III.134. Magyarpete – Falu területe	80
III.135. Magyarsárd – Falu környéke.....	80
III.136. Magyarsárd – Falu területe.....	80
III.137. Magyarszovát – Somosa/Somoșa.....	81
III.138. Magyarszovát – Moara lui Gagyi/Gagyi malma	81
III.139. Magyarszovát – Fânețele de jos	81
III.140. Magyarszovát	81
III.141. Magyarvalkó – Református templom	82
III.142. Méra – Várdomb/Dealul Cetății.....	83
III.143. Nagyesküllő – Falu területe.....	83
III.144. Nádasdaróc – Kis-domb/Dâmbu Mic	83
III.145. Nagyiklód – Tabla Popii.....	84
III.146. Nagyiklód – Pământul Vlădicii, Unghiul Poștii, La Balastieră.....	84
III.147. Nagyiklód – Texasi-kertek/Grădinile din Texas – Kecsedi-patak völgye/Valea Alunișului	85
III.148. Nagyiklód – Butyos tanyája és a kavicsbánya között	85
III.149. Nagyiklód – Pământul Vlădicii, „D” terepfelület/Sectorul „D”	86
III.150. Nagyiklód – Szamosjenő – Nagyiklód közös határa/hotarul dintre Fundătura și Iclod	86
III.151. Nagyiklód – În Rât.....	86
III.152. Nagyiklód – Szarvasmarhafarm	86
III.153. Nagyiklód.....	86
III.154. Nagyiklód – Község területe	86
III.155. Nagyiklód – Posta/Poșta utca.....	86
III.156. Nagykapus – Kenderáj/Cânepiște	87

III.157.	Nagykapus.....	87
III.158.	Szamosjenő.....	88
III.159.	Szamossszentmiklós – Palocsay-farm.....	88
III.160.	Szamossszentmiklós – „Szamos partja”.....	88
III.161.	Szamosújvár – <i>Castellum</i> területe.....	89
III.162.	Szamosújvár – <i>Castellum</i> és a Kis-Szamos között.....	89
III.163.	Szamosújvár – Sub Coastă.....	89
III.164.	Szamosújvár.....	90
III.165.	Szamosújvárnémeti – Ciuleneș.....	90
III.166.	Szamosújvárnémeti – Református templom.....	90
III.167.	Szászfenes–Tarisznyás-/Tarisnyas domb (Tarisznyapart).....	91
III.168.	Szászfenes – Labu.....	91
III.169.	Szászfenes – Kis-Szamos bal teraszának K-i része.....	92
III.170.	Szászfenes – Kolozstótfalusi út.....	92
III.171.	Szászfenes – Polus Center/Şapca Verde.....	92
III.172.	Szászfenes – Puszta/Pusta.....	94
III.173.	Szászfenes – Leány-vár.....	94
III.174.	Szásznyíres – Várful Vulpanului/Dealul Vulpanului (?).....	95
III.175.	Szék – Felsőtoba/Toba de Sus, Szelecsatorka/Gura Văii Seleci.....	95
III.176.	Szék – Felsőtoba/Toba de Sus.....	96
III.177.	Szék – Nagyváné/Vane Mare – Locáné garea/Locane gerța.....	96
III.178.	Szék – Nagyváné/Vane Mare.....	96
III.179.	Szék – Szelecs-völgy torkolata.....	96
III.180.	Szellőcskevölgy – Domb (a falutól K-i irányban).....	97
III.181.	Szentpál – 9. lelőhely.....	97
III.182.	Szucság – Órád/Órát (Oradba).....	98
III.183.	Vajdakamarás.....	100
III.184.	Válaszút – Szilvás-domb/Dealul Prunilor.....	101
III.185.	Válaszút – Szilvás-dombtól Ny-i irányba/la vest de Dealul Prunilor.....	101
III.186.	Válaszút – Kónél/La Piatra.....	101
III.187.	Vasszentgothárd.....	102
IV.	A KIS-SZAMOS MEDENCÉJE RÉGÉSZETI KUTATÁSTÖRTÉNETÉNEK ELEMZÉSE.....	103
IV.1.	A régészeti kutatások elemzése.....	103
IV.2.	A régészeti kutatások tudományos felhasználásának vizsgálata.....	115
V.	A KIS-SZAMOS VÖLGYE MIKROREGIONÁLIS KUTATÁSÁNAK PROBLEMATIKÁI.....	123
V.1.	Domborzati és hidrográfiai realitások. Nyersanyagforrások hatása a megtelepedésre a római intézményrendszerek szétesésétől az Árpád-kori tájhasználatáig.....	123
V.2.	A Kis-Szamos régészeti lelőhelyei kistájának kronológiája. Kontinuitás-diszkontinuitás: egy többdimenziós probléma margójára.....	127
V.3.	Migrációk és a Kis-Szamos völgye. Gondolatok a népvándorlás kori migrációs jelenségek régészeti „láthatósága” kapcsán.....	140
V.4.	A kereszténység problematikájáról a Kis-Szamos völgyében a posztrómai kortól az Árpád-korig....	143
V.5.	A 11. század hatalmi központjainak kérdése: Doboka vagy Kolozsmonostor lehetett az első észak-erdélyi ispáni központ? Két középkori hatalmi centrum, Kolozsmonostor és Doboka láthatósági vizsgálata.....	147
VI.	ÖSSZEGZÉS.....	150
VII.	LELŐHELYEK LISTÁJA.....	152
VIII.	‘From Dacia to Ultrasilvania’. The Settlement-Historical Transformations in the Someşul Mic Valley between the 3 rd /4 th and the 12 th /13 th Centuries AD (Summary).....	161
IX.	SZAKIRODALOM, RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK.....	168
X.	TÁBLÁK.....	191
XI.	TÉRKÉPEK.....	243